Napfogyatkozás

A napfogyatkozás jelensége mindig jókora izgalommal várt esemény. A régiek az istenek jelének tartották és félelemmel töltötte el őket a nappal kellős közepén jött szokatlan sötétség. Ha félelemkeltő hatását egyszersmindenkorra el is veszítette, érdekessége mindig lázba hozza az embereket. Igy volt ez június 30-án is a világnak mindazon pontján, ahol észlelhető volt a teljes vagy részleges napfogyatkozás. Nemcsak a csillagvizsgálók távcsövei, az expedíciók műszerei szegeződtek a fényét gyorsan vesztő, fogyó nap felé, hanem a kíváncsi milliók kormozott üvegei, napszemüvegekből összeállított „megfigyelő" műszerei is.

A diákotthon ablakai megteltek ilyen egyéni műszereket forgató fiúkkal, lányokkal. S ahogy mind bágyadtabbak lettek a felhőtlen égen ragyogó nap sugarai, úgy nőtt az izgalom. 3 óra körül egyes „bátrak" már szabadszemmel akarták észlelni a jelenséget, de a 20 százalékos jó öreg Nap még így is alapos leckét adott nekik. Könnyező szemük 3 óra 7 perckor még kormozott üvegen keresztül sem látott semmit, pedig ekkor érkezett el a szegedi napfogyatkozás gyönyöreinek teteje. A Nap sarlója, a tiszta ég vihar előtti színei, a tompa árnyékok nagyszerű szokatlan látványokat adtak. Az elméleti fizikai intézetben, a Béke-épület tetején kattantak a fényképezőgépek, melyek keresőjében az ötöderővel fénylő Nap ragyogott.

Egyesek szerint az új Hold érdekesebb, mint az „új" Nap. Mert neki is van sarlója, ő is egyötöd fényével világít, de úgy, hogy azért a Tisza-parton jótékony sötét van.

Most nagy izgalommal várjuk a teljes napfogyatkozást 1999. augusztus 11-én. Reméljük, hogy akkor, ha szakállasan is, de mindannyian végignézhetjük és a sötétben elmondhatjuk dédunokáinknak, volt 1954-ben egy napfogyatkozás és ezért lettünk mi csillagászok...

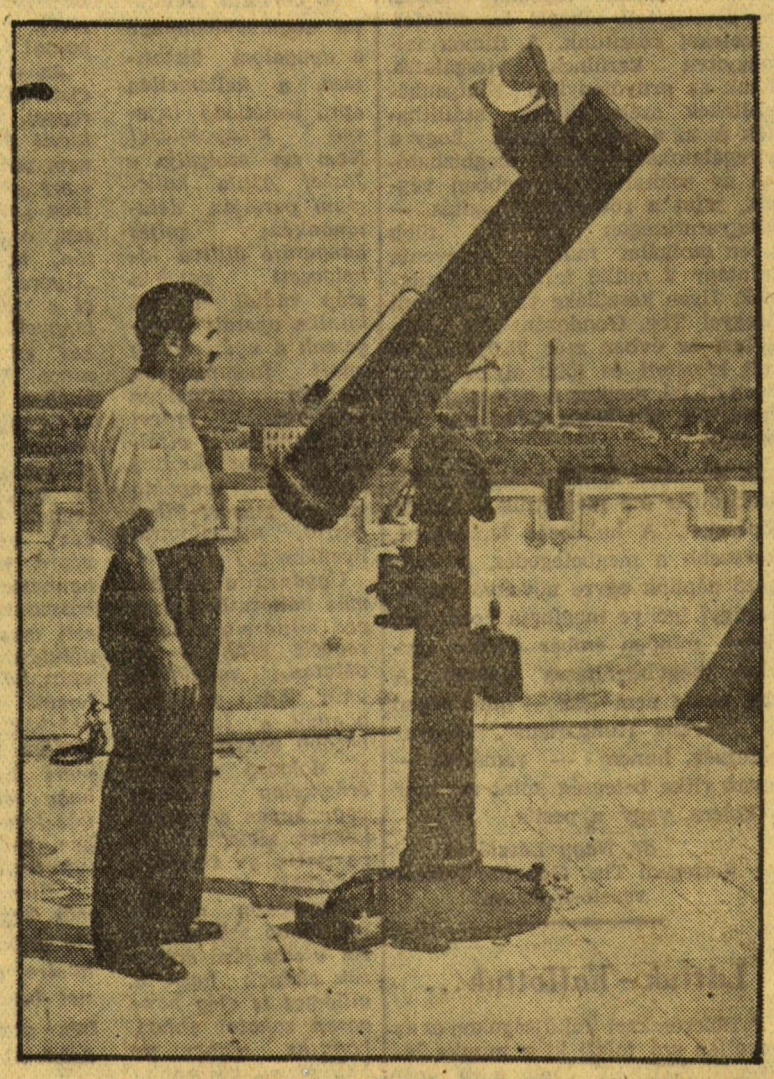

— Kunfalvi András a fogyó napot vizsgálja a Béke-épület tetején lévő távcsövön keresztül. (a távcsövet Kunfalvi András szerelte fel.)

Vizsgatapasztalatok a TTK-n

Mindig igen hasznos és tanulságos az élet minden területén egy-egy munkaidőszak tapasztalatainak a vizsgálata. Különösen akkor, ha az olyan fontos munkaidőszakaszt ölel fel, mint például az egyetemen a vizsgaidőszak. A TTK. vizsgaeredményei, vizsgatapasztalatai is sok mindenre engednek következtetni. Nem volna egészen helyes, ha következtetéseinket csak a számszerű átlagokra támaszkodva tennénk meg. Feltétlenül szükséges az egyes intézetek, vizsgáztatók észrevételeit, megfigyeléseit komolyan figyelembe venni. Vizsgáztatóink — pártunk Központi Vezetőségének határozata alapján, az oktató munka minőségi színvonalának már ez évben kétségtelenül megmutatkozó emelkedésének megfelelően — a vizsgakövetelményeket is emelték. **Hallgatóink jórésze fel tudott zárkózni a magasabb követelményekhez.** Akadtak azonban szép számmal olyan hallgatók is, akik elnézőbb és enyhébb osztályozásmódot vártak. Előadóink nagy többsége az eredmények megállapításánál mentes volt a liberalizmustól, ugyanakkor az átmenet nehézségeit szem előtt tartva, maximalista követeléssel sem léptek fel. Intézeteink számolva az előző évek beiskolázási politikájának máról-holnapra el nem tűnő következményeivel, jelentős segítséget nyujtottak hallgatóinknak a sikeres vizsgákra való felkészüléshez. Sajnos a tapasztalat szerint a hallgatóságnak éppen az a része nem élt ezzel a lehetőséggel, akiknek erre különösen szükségük lett volna. Igen sok vizsgázónál megmutatkozott a helytelen tanulási módszer. Sajnálták a konzultáció alkalmával eltöltött időt, helyette inkább az anyag »bemagolását választották. Az ilyen típusú hallgató természetesen meglepődve tapasztalta, hogy nem a befektetett energiájának — aminek nagyrésze elpazarolt energia volt —, hanem tárgyi tudásának megfelelő osztályzatot nyert. Sok hallgatónál az évközi szorgalommal volt baj, aminek a vizsgázó hézagos anyagismerete volt a következménye.

Az I. éves fiz-kém. szakos hallgatók szervezetlen kémiai vizsgáján volt különösen tapasztalható, hogy a vizsgázók egyes anyagrészeket el sem olvastak. Természetesen a vizsgáztató — helyesen — nem fogadta el az ilyen fogyatékosságokat mutató feleleteket. Még felsőéves hallgatóknál is gyakran előfordul, hogy a vizsgaanyagot, a tételeket bizonyos »szűrésnek« vetik alá. Előadóink egy részének tapasztalata szerint **van több olyan hallgató, aki jeles érettségivel jött az egyetemre, ismeretei mégis igen hiányosak és képességei nem a legmegfelelőbbek.** Ez felveti annak a szükségességét, hogy az ezévi felvételi vizsgákon a jeles érettségivel rendelkező hallgatók is komolyabb szűrésen menjenek át.

Az intézetek, az előadók véleménye szerint **a jobb eredmények elérésére való törekvésben nagyobb szerepet kellett volna vállalnia a DISZ-nek.** A karon folyó DISZ nevelő, felvilágosító munka csökkenő tendenciát mutatott. A legfontosabb időszakban, a vizsgaidőszakban nemigen fejtett ki semmiféle mozgósító erőt. Feltétlenül szükséges, hogy a következő évben a DISZ az egyes intézetekkel, előadókkal jobban együttműködve, eredményesebben lássa el feladatát. A vizsgák során szerzett tapasztalatokat intézeteink használják fel az oktató és nevelő munka színvonalának további emelésére. Pártszervezetünknek, DISZ-szervezeteinknek ehhez természetesen jóval több segítséget kell nyujtaniok.

Ács Laci választúton

Ma már megváltozott az alföldi kisvárosok fülledt, nyári délutánjainak képe is. Két-három évtizeddel ezelőtt a téglajárdákról, az út lisztes puha porából visszaverődő, fojtogató kemencemeleg forróság a hűvös házikókba, a mezőre hajtotta az embereket. Nagyméha űzte végig szekere elé fogott lovait egy-egy vérmesebb parasztlegény a főutcán, kezében cifranyelű ostort csattogtatva, hadd szedjék a lovak a lábukat, hiszen olyan jó szemberohanni a széllel. Olyan jó az, amikor a forró nyarat feledteti az emberrel a púposodó inge alatt ficánkoló szellőcske. Hogy hatalmas port ver fel a kocsikerék meg a lovak patája, az mit sem izgatja a fiatalembert, mert az mögötte marad. A toronyiránt felfelé emelkedő, gomolygó porfelhőt csak a kocsmaajtóban álldogáló, felgyűrt-ingujjú csapos meg a hentesüzletből bárgyú, zsíros képpel kikönyöklő tulaj bámulja meg. Azok se sokáig, mert a portorony lassan szétterül, a teteje nyomja az alját, az aztán bepréseli ezt a két unott pofát is az ajtón belülre.

Csak a háború alatti nyugtalanság mozgatta meg aztán az ilyen kisvárost. Megpiszkálta, felkavarta a forró por alatt lévő szemetet. Akkor aztán egyszeribe rohangásztak az emberek még az ilyen nyári délutánokon is. Rémhírekkel vagy valóságos hírekkel kergették egymást a kocsmától a borbélyig. S mostmár egyik sem volt csendes. A ráérők; a kereskedők és kupecek nyakalták a korsó söröket, s nehéz munkájuk verejtékcseppjeit piszkos, nagy zsebkendővel kenték fel homlokukra, tarkójukra. Az égigérő por ritkán tisztult el a város fölül, mert szüntelenül felkavarta azt egy-egy feketefuvaros, katonai társzekér, motoros, miegymás...

Ma is mozgalmas a kisváros forró nyári délutánja. Csak ez a mozgás más, mint a háború előtt, alatt és után. A főutcát kikövezték, még a belőle nyíló utcák némelyikét is. A tüdőbajt-érlelő, tompafényű porfüggöny is kiszorul lassan a házak fölül. A kockaköveken vigan ficánkolnak a kerékráfok, dohogva, mérgesen pöfékelve húzza maga után két pótkocsiját a vontató. Türelmetlenül csengetnek rá a kerékpárosok az úttesten átsiető járókelőkre, hirtelen stoppolnak egy-egy üzlet előtt, s nemsokára ismét forog a kerék. A Tanácsházán kibefordul a sok dolgát végző munkás és parasztember. Akad köztük aktatáskás is, aki türelmetlenül dobja el a cigarettavéget az autóbusz-megállónál, tekintget jobbra, balra — mért nem jön már az az egyetlen járat — még lekésik a vonatról. A járda is keskeny már még ilyenkor is. Különösen arrébb, a volt Katona-tér mellett, ahol a milliárdnyi szöcske tanyája helyén állványokkal, téglákkal, habarccsal izegnek-mozognak az emberek; emeletes házat húznak fel a magasba, s a nagy munka az utca forgalmát is akadályozza, mert lezárták a járdát az innenső oldalon.

Élet, lüktető élet, szorgalom, serénykedés van ebben a mozgásban. Még a sétálgató, nézegető idegen is azon veszi észre magát, hogy maga is szaporázza lépteit, siet, pedig nincs oka rá, de a dolgos forgatag magával ragadja.

Csak egyben őrizte meg régi szokását, formáját a kisváros. A főutca szombatesti képe alig-alig változott, a felületes szemlélő szemében talán semmit. Húsz évvel ezelőtt is kart karba fonva illegették magukat a leányok a korzón hetykén, de illendően úgy, hogy észrevegyék, de senki ne tudja, hogy ezt akarattal csinálják. Mögöttük egy sor legény ballagott, majd ismét egy leánycsokor és így tovább, körbe, körbe, körbe; az egyik oldalon a kistemplomtól a moziig, a másik oldalon meg vissza; a mozitól a kistemplomig. S mennyi ártatlan kacérkodás, kezdődő nagy szerelem, múló szerelem-próbálkozás tanúja volt és ma is az a korzó!

Pici lábacskák nyomába férficipők lépnek mind közelebb, mind szorosabban zárkóznak fel egymásután, ahogy igérkezik a sötétedés. Később egyre ritkulnak a sorok, a kislányok belibbennek egy-egy táncra alkalmatos hely bejáróján, maguk után csalva a fiúk siserahadát. Odabent már nem csak a lábacskák nyomába lehet lépni, hanem velük együtt simítani lágyan egyet-egyet a táncparketten a zene csengő-bongó ütemére s belenézni abba a csodálatos fényű leányszembe, és addig nézni, találgatni a színét, míg gazdája kis kerek arcán halvány pir vonul végig, s megadóan lehajtja fejecskéjét a legény válla fölé.

Ilyenkor már tizet-tizenegyet is üt a toronyóra a kistemplomban, s a korzón egyre kevesebb a sétáló, s ezek már leginkább párosan, egymás mellett lépkednek.

Talán csak egyedül Ács Laci sétál magában. Ő nem helybeli, meg is látszik rajta. El-elbámészkodik jobbra, balra, pedig ismerős itt, de mostanában a sok serény ember kezenyomától ugyanazon a helyen két-három hónap mulva ismét csak akad néznivaló. Ezért is, no meg jólesik az esti, hűvös szellőcske, gyalog sétált be a vasútállomásról. Bement a szállóig, mert hát az is van már, kapott egy kétágyas szobát, bemutatkozott társának, lerakta kistáskáját, s kisétált a népteleredő korzóra. Dolga csak holnap lesz. A gépállomás félévi leltározásánál fog segíteni. Laci a megyeközpont anyagfelelőse. Az ő munkája a megye harminc gépállomásának fogyóanyagát, állóeszközeit leltárbavenni, segíteni a raktárosoknak gazdaságosan elosztani az üzemanyagot, gépalkatrészeket; gázolajat, benzint, kenőolajat, hajtószíjakat, szegecseket, rézperselyeket, forrasztó-ónt s ki tudná azt felsorolni, mi minden mást.

Két éve csinálja ezt Laci. Szereti ezt a munkát. Változatos, fiatalembernek való, ugyanakkor felelősségteljes munkakör. A hét elejét rendszerint íróasztala mellett tölti el. Jelentéseket kap, válaszol a kérdésekre, anyagot, gépeket vezet át egyik nyilvántartóból a másikba aszerint; hogyan alakul mindez a nyári munkáknak megfelelően a gépállomások között. Hétvégefelé aztán elindul ide vagy oda a megyébe, ahol szükség van rá. Szereti az irodai munkát is, de a kintit méginkább. Kora reggel motorra vagy vonatra ül, s nem tud betelni a dúsan termő földek nézésével, s ha itt-ott valami nemtetszik-dolgot lát rákapcsol vagy türelmetlenül tekintget előre a vonatablakból; hol van már az a falu vagy község a gépállomással, hiszen oda tartozik ez a földdarab! Mi van velük? Nem látják, hogy ide kultivátor vagy aratógép kell! Vagy talán nincs üzemanyag?

Hej, ilyenkor aztán nagyon siethetnékje lesz hirtelen. Ha megérkezett, türelmetlenül keresi a raktárost, a mezőgazdászt, a gépállomás igazgatóját, s addig nem hagy nekik békét, míg szemeláttára el nem indul a segítség a munkára éhes földdarab fejé.

Mindég nagy örömét lelte a munkában. Még a felszabadulás előtti inassorsban is talált kedvére valót; azt, hogy dolgozhatott. Akkor persze még álmai között sem talált magának ilyen szép munkát, mint ez a mai. Még 45 után is inaskodott. Jódarabig elviselte még, hogy a mesterné szaladj ide-oda embere legyen. Abban az időben, mikor a Kommunista Párt megteremtette a jó forintot, bizony még mit sem értett a körülötte történő dolgokból, melyet már akkor sokan felszabadult életnek mondtak. Ennek ellenére, hogyhogynem, egyre inkább kezdte felismerni megalázó helyzetét a mesteréknél. Mikor a mester a lányát, Bogárkát is szerződtette magához, s kinevezte Laci mellé öreginasnak, ami azt jelentette, hogy majd két év múltával ő még mindig legfeljebb csak a bolt kirakatüvegeit moshatja fényesre, a szakmához legközelebb álló munka címén, akkor aztán betelt a pohár neki is. Otthagyta Burek urat.

A mesterné jobb üzleti érzékkel megáldott nő volt, mint a férje, s látta, hogy az elmérgesedett helyzet nekik csak kárukra lehet. Lacit ugyan nem sokra tanították a szakmából, mégis már önálló munkára is képes volt. Mert a szabóságban már gyerekkora óta forog, hiszen elvált anyja házivarrónő volt, és sokat segített neki, másrészt meg Laci ekkor már 19 éves volt, nem csintalan kölyök, komolyan vette a munkát, szenvedéllyel dolgozott, s ahogy mondani szokták, égett minden a keze alatt, még a házi munka is. Nos, hát ahogy mindezt felmérte a mesterné, odaállt még az utólsó nap Laci útjába, s azt mondta neki:

— Beszéljen még Bandival, (ez a mester volt) jó ember az, megbocsát az magának, Laci.

— Nekem ne bocsásson meg az, akit nem bántottam meg. Legyenek boldogok Bogárkájukkal együtt. Elmegyek a gyárba dolgozni, ott keresek is, tanulok is. Na isten áldja — s azzal hetykén felvetette fejét, kikerülte a hatalmas asszonyt, s ki az ajtón.

Nem állhatta meg, hogy Bogárkájukkal oda ne csípjen a mesternének, ha olyan nagyra vannak vele. Ez bántotta őt legjobban, mélyen az önérzetében sértette meg. Mert veszettül szép lány volt ám Bogárka, de ő még akkor nem tudta, hogy ugyanolyan buta is, csak sejtette talán, de nem annyira, hogy szégyen nélkül elviselte volna azt a megaláztatást, hogy öreginasnak tegyék fölébe.

Laci ezután tényleg gyárba ment, szövőgyárba. Mikor az új barátoknak elmondotta, hogy honnan és hogyan, nagy becse lett egyszeribe. Észre sem vette, s már az ifjúmunkás mozgalom lelkes tagja volt; szervezett, nevelt, előadott, tanult, s mindent, ahogy jött, az ő természetéből fakadó lendületével. Nemsokára a DISZ alapszervezet titkára lett, s annyira belelendült a dolgokba, hogy kórházbafekvés lett a vége. Ez se tartott sokáig, nem is bírta volna, de ahhoz jó volt hogy sokat, végtelenül sokat olvasson, mert már ekkor felfedezte a könyvek szépségét. A szövőgyárba azonban vissza nem mehetett, nem bírta volna a gép melletti állást egész nap. A párt hát iskolára küldte, s három hónap múlva már a gépállomások megyeközpontjában dolgozott.

Közben azonban egy szép tavaszi délután meglátott valakit egy sportünnepélyen. A sporttér bejáratánál álldogált. Az általános iskolák, ipari tanulók, üzemek felvonuló egyenruhás csoportjai között ott voltak a leánygimnázium fiataljai is. Hogy a rövid fehérnadrágba, s ugyanolyan hófehér kötött ingbe öltözött, szűzi tisztaságú leánykák fiatalemberre oly csábító hatással bíró látványa, vagy a könnyű kezekben megpihenő tavaszi virágok koszorúja, avagy a tavasz maga? Laci ma sem tudja. Valószínű, mindhárom úgy elbámultatta, hogy nagyon illet volna neki a kiáltás; vigyázz koma, kiesel a szádon! Ez persze nem ritkaság húsz éves korban, a különös csak az volt, hogy annyi leány közül, minden átmenet nélkül egy kis karcsú szőkére szegeződött Laci szeme. Igy kezdődött a dolog, s rövidesen ott folytatódott, hogy Laci rendszeres látogató lett a szomszéd falu tanítója hatgyermekes özvegye házacskájának. Julika pedig, mert ő volt az a kis szőke, alighogy befejezte a gimnázium nyolcadik osztályát, komoly udvarlóra talált, olyanra, akit ő is szívesen látott. Aztán jöttek a felejthetetlen nyári esték, melyek javarészét a kiskert almafái és ribizlibokrai között töltötték, elbújva a világ szeme elől. Ahogy teltek a hetek, hónapok, mind később szólt ki naplemente után Julika dolgos, kedves édesanyja. — Hol vagytok gyerekek? Ideje lesz lefeküdni!

S mikor már a tervezgetésnél tartottak, hogy hány forint kell, mit kell abból venni, hol lesz a lakás, külön lesznek-e vagy együtt a mamáékkal, ha igen, melyikkel, akkor már ki se szól Anyuka, mert néha-néha már ezt a megszólítást is megkockáztatta Laci, de még csak akkor, ha Julika testvérei nem hallották.

A háromhónapos iskola után, mikor hazajött, akkor aztán lakzit ültek. Azóta már család is van, de milyen édes, kékszemű, kétéves fiatalember, Olyan jó keveredés, hogy senki sem tudja megmondani, az anyjából vagy az apjából van-e benne több.

S ma Laci négyéves házas, vidéken van, itt sétál a korzón, azok között, akik talán ugyanolyan váratlanul és érthetetlenül egymásra találtak, mint ő és Julika. Nézni ezeket a párocskákat, amint egy-egy villanylámpa felé közeledve szemérmesen odébb húzódnak egymástól, hogy a sötétebb utcarészeken annál kellemesebb legyen megtalálni, megszorongatni a kislány kezét, esetleg egymásba karolni, és ilyenkor Laci nem tud másra gondolni, mint a Julikával együtt töltött első nyárra. S képzelete (ó, milyen jó, hogy ez is van az embernek!) már maga mellett lépteti menyasszonyát, fülét enyhén megmegcsiklandozza dús haja rakoncátlan kigöndörödése, s lépése átveszi egymásba fonódott kezükön, egymáshoz simuló vállukon keresztül Julika lépteinek lányos, puha ritmusát.

(Folytatása következik.)

Kerényi György